

2026-02-03

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
AE:PL-45507-58621-HRWWR-20

Petycja w sprawie zmiany przepisów dotyczących zwrotu utraconego zarobku /dochodu

Szanowny Panie Ministrze,

działając na podstawie art. 2 ust. 1 oraz art. 4 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach, zwracam się do z petycją dotyczącą pilnej potrzeby zmiany obowiązujących przepisów regulujących zwrot utraconego zarobku lub dochodu osobom wzywanych do udziału w czynnościach procesowych oraz do wykonywania obowiązków na rzecz państwa, w szczególności w postępowaniach karnych i cywilnych.

Obowiązujące regulacje prawne, w szczególności art. 618b Kodeksu postępowania karnego oraz art. 86 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, przewidują prawo do zwrotu utraconego zarobku lub dochodu, jednak wprowadzony ustawowo limit tej należności jest rażąco niski i całkowicie oderwany od realiów współczesnego rynku pracy. W praktyce prowadzi to do sytuacji, w której przyznawana rekompensata nie odpowiada rzeczywiście poniesionej stracie finansowej, zwłaszcza w przypadku osób aktywnych zawodowo, osiągających dochody zgodne z realiami rynkowymi.

W konsekwencji obywatel, który wykonuje swój konstytucyjny obowiązek wobec państwa, stawiając się na wezwanie sądu lub innego organu, ponosi realną stratę finansową. Udział w postępowaniu, do którego obywatel jest zobowiązany pod rygorem sankcji, nie może prowadzić do sytuacji, w której państwo przerzuca na jednostkę koszty funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Taki mechanizm należy uznać za społecznie nieuczciwy i sprzeczny z zasadą zaufania obywatela do państwa.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że obowiązek stawiennictwa na wezwanie sądu lub innego organu państwowego jest obwarowany dotkliwymi sankcjami prawnymi. Niestawiennictwo może skutkować nałożeniem wysokiej kary pieniężnej, przymusowym doprowadzeniem, a w określonych przypadkach także odpowiedzialnością karną.

Obywatel nie ma zatem realnej swobody decyzji – jest zobowiązany do podporządkowania się wezwaniu państwa pod groźbą poważnych konsekwencji. W tej sytuacji brak adekwatnej rekompensaty finansowej prowadzi do rażącej niesymetryczności relacji między państwem a obywatelem, w której państwo zachowuje pełnię uprawnień represyjnych, nie ponosząc jednocześnie realnej odpowiedzialności finansowej za skutki swoich działań.

Obecny model rekompensaty w sposób szczególnie dotkliwy uderza w osoby aktywne zawodowo, w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą oraz wykonujące pracę, w której każda nieobecność oznacza wymierną stratę dochodu. Dodatkowo osoby uczestniczące w postępowaniu jako strony, w tym osoby uniewinnione, często pozbawione są możliwości dochodzenia zwrotu utraconego zarobku, mimo że ich obecność na rozprawach była obowiązkowa i wynikała wyłącznie z działania organów państwa.

Taki stan prawny pozostaje w sprzeczności z konstytucyjną zasadą ochrony praw majątkowych oraz zasadą równości wobec prawa. Obywatel nie powinien ponosić żadnych strat finansowych w związku z wykonywaniem obowiązków publicznych, a udział w postępowaniu sądowym nie może prowadzić do pogorszenia jego sytuacji materialnej. Państwo, które wymaga od obywatela poświęcenia czasu i rezygnacji z pracy zarobkowej, ma obowiązek zapewnić rzeczywistą i adekwatną rekompensatę poniesionej straty.

W praktyce sądy, związane obowiązującymi limitami ustawowymi, nie mają możliwości przyznania zwrotu odpowiadającego faktycznie utraconemu dochodowi, nawet wówczas, gdy jego wysokość zostanie jednoznacznie wykazana. Prowadzi to do sytuacji, w której ustawowe prawo do zwrotu ma charakter iluzoryczny i nie spełnia swojej podstawowej, kompensacyjnej funkcji.

W związku z powyższym wnoszę o pilne podjęcie inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do zmiany przepisów regulujących zwrot utraconego zarobku lub dochodu w taki sposób, aby rekompensata odpowiadała rzeczywiście poniesionej stracie, bez arbitralnych i nieadekwatnych limitów. Konieczne jest również rozszerzenie prawa do zwrotu utraconego dochodu na wszystkie osoby, których obecność w postępowaniu jest obowiązkowa, niezależnie od ich formalnego statusu procesowego.

Jednocześnie, działając na podstawie art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o petycjach, wnoszę o nieujawnianie moich danych osobowych w treści publikowanej petycji oraz w informacji o sposobie jej załatwienia. Ponadto, na podstawie art. 21 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 (RODO), wnoszę sprzeciw wobec przetwarzania moich

danych osobowych w zakresie wykraczającym poza niezbędne minimum wymagane do rozpatrzenia niniejszej petycji.

Uważam, że państwo prawa nie może funkcjonować kosztem obywateli, a wykonywanie obowiązków publicznych nie może prowadzić do realnego uszczerbku majątkowego po stronie jednostki. Zapewnienie uczciwego i adekwatnego zwrotu utraconego zarobku jest warunkiem elementarnej sprawiedliwości oraz budowania zaufania obywateli do instytucji państwa i wymiaru sprawiedliwości.